

เรื่อง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลแขวงพระนครเหนือส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายดาวดิน ชาวหินฟ้า) ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ อ ๑๒๕๗/๒๕๖๔ คดีอาญาหมายเลขแดงที่ อ ๓๙๒/๒๕๖๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๑ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงพระนครเหนือ ความผิดฐานแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลเช่นว่านั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแขวงพระนครเหนือ จำเลยโต้แย้งว่าการแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ไม่ใช่การกระทำที่ร้ายแรงหรือกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของบ้านเมือง บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดอาญาที่ไม่สอดคล้องกับหลักยกย่องนิตยธรรม และเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักความได้สัดส่วน เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๓ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนน้อยกว่า อีกทั้งการกำหนดโทษจำคุกในความผิดดังกล่าวเป็นการจำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องเสียไปมากกว่าประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งของจำเลยไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติที่จำเลยโต้แย้งเป็นบทบัญญัติที่ศาลแขวงพระนครเหนือจะใช้บังคับแก่คดีเมื่อจำเลยโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ กำหนดให้ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนา เนื่องจากศาสนาเป็นหลักคำสอนหรือแนวคิดอันเป็นแบบแผน ความเชื่อที่ส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงทางจิตใจของมนุษย์และเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวัน

ผู้ศรัทธาในศาสนาจะศึกษาหลักคำสอนของศาสนาและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยมีภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมและอบรมสั่งสอนศาสนิกชนตามหลักคำสอนของศาสนา รวมทั้งครองตนเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตแก่ศาสนิกชนที่นับถือศาสนานั้น บุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำความคิด ศีลธรรม และการปฏิบัติปฏิบัติชอบให้แก่ศาสนิกชน การแต่งกายเลียนแบบโดยเจตนาเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่า ตนเป็นบุคคลที่มีสถานะเช่นว่านั้นย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ศาสนา และบุคคลที่แต่งกายเลียนแบบ อาจแอบอ้างสถานะดังกล่าวเพื่อกระทำการโดยมิชอบหรือแสวงหาประโยชน์ทางใดทางหนึ่งอันก่อให้เกิด ความไม่สงบเรียบร้อยแก่บ้านเมือง

ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ไม่ใช่การกระทำที่ร้ายแรงหรือ กระทบกระเทือนความสงบสุขของบ้านเมือง การกำหนดความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ จึงไม่สอดคล้องกับหลักกษัตริย์ราชย์ ขัดต่อหลักนิติธรรม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ เป็นมาตรการป้องกันมิให้บุคคลแต่งกายเลียนแบบภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชโดยมีเจตนาให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลที่มีสถานะเช่นว่านั้น เนื่องจาก ผู้กระทำการดังกล่าวประพฤติดีเสื่อมเสียไม่อยู่ในครรลองคลองธรรมของศาสนาอันทำให้ศาสนิกชนเสื่อมศรัทธา ศาสนาเพราะเข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำของภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชในศาสนา หากยินยอม ให้บุคคลประพฤติดีเช่นนั้นจนประชาชนหลงเชื่อมากขึ้น จะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมและศาสนา จากการบิดเบือนคำสอนตามหลักศาสนาให้เป็นไปตามที่บุคคลนั้นต้องการ อันนำมาซึ่งความแตกแยกในบรรดา ผู้นับถือศาสนาและความแตกแยกในสังคม ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การบัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาจึงกระทำได้ สอดคล้องกับหลักกษัตริย์ราชย์ และเป็นไปตามหลักนิติธรรม

ส่วนข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ไม่สอดคล้องกับ หลักความจำเป็นตามหลักความได้สัดส่วนเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ หรือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๓ ได้กำหนดมาตรการที่บรรลุลัพธ์ประสงค์ของกฎหมาย โดยการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนน้อยกว่า เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ความผิดฐานฉ้อโกง มุ่งคุ้มครองความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกิดจากการหลอกลวงโดยเฉพาะ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ มุ่งคุ้มครองศาสนา ศาสนิกชนและบุคคลทั่วไปจากการกระทำ อันมิชอบหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ในประการอื่นที่มีใช้เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ความผิดทางอาญาทั้งสองฐาน มีเจตนารมณ์การคุ้มครองที่แตกต่างกัน ไม่อาจนำมาใช้บังคับแทน สำหรับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๔๓ มุ่งใช้บังคับแก่การปกครองคณะสงฆ์ไทย อีกทั้งบทบัญญัติที่กำหนดความผิด อาญาผู้ที่ต้องปราศิกแล้วไม่ละการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิตดังที่จำเลยกล่าวอ้างถูกยกเลิกโดยการแก้ไข เพิ่มเติมแล้ว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ เป็นมาตรการที่พอเหมาะพอควรตามความจำเป็น สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

สำหรับข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า การกำหนดโทษจำคุกในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ จำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา กระทบต่อเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพ ไม่ได้สัดส่วนกับประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ

ไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘
คุ้มครองศาสนิกชนส่วนใหญ่มิให้เข้าใจผิดหลงเชื่อบุคคลที่แต่งกายเลียนแบบภิกษุ สามเณร นักพรต
และนักบวช มีผลกระทบต่อเสรีภาพของศาสนิกชนผู้ปฏิบัติศาสนกิจโดยทั่วไป ประกอบกับเป็นการกำหนด
อัตราโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำ
ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้สอดคล้อง
กับความจำเป็นและความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดีในแต่ละกรณี และศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษ
เมื่อมีเหตุบรรเทาโทษ แม้บทบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคลอยู่บ้าง
แต่เป็นไปอย่างสมเหตุสมผลเพื่อคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนา ได้สัดส่วนและมีความสมดุลระหว่าง
ประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนจะต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจาก
กฎหมายนั้น มีความเหมาะสม ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม
ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง
ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวรวิทย์ กังศศิเทียม นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน
นายจิรนิติ หะวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์ และนายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๕๘ ก วันที่ ๒๒
กันยายน ๒๕๖๕

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นายศราวุธ ตั้งผลไกววัลศักดิ์
นายธรรมรงค์ จันทร์ดำ ผอ.กค.๑๐
นางสาวไปรยา ทศนสกุล ผอ.สค.๔
นายอดิเทพ อวยยะพัฒน์ ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นายศราวุธ ตั้งผลไกววัลศักดิ์
นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นายมนตรี กนกวารี รอง ลศร. ตรวจ